

MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ OKUL DENEYİMİ I UYGULAMALARINA KATILAN ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖZ ETKİLİLİK-YETERLİLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Sena Gürşen Otacıoğlu

Öz

Yapılan bu araştırmanın temel amacı, Okul Deneyimi I uygulamasına katılan müzik öğretmeni adaylarının öz-etkililik-yeterlik düzeylerini belirlemektir. Araştırmada ayrıca ÖEY'den alınan puanların bazı değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırma, 2007-2008 Eğitim-Öğretim yılında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, Müzik Öğretmenliği Okul Deneyimi I uygulamasına katılan öğrenciler (N=30) üzerinde yapılmıştır. Müzik öğretmeni adaylarının öz etkililik-yeterlilik düzeyleri, Sherer ve arkadaşları tarafından 1982 yılında geliştirilen, Öz Etkililik-Yeterlilik Ölçeği (ÖEYO) kullanılarak belirlenmiştir. Elde edilen veriler SPSS paket programının 13.0 versiyonu ile Kruskal Wallis ve Mann W. U testleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin ÖEY düzeyleri ile bazı değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır ($p<.05$).

Anahtar Sözcükler

Müzik Öğretmeni Adayları, Okul Deneyimi, Öz Etkililik-Yeterlilik.

A Research Concerning the Level of Self Efficacy-Sufficiency of the Apprentices In Music Teaching Who Took a Part in the Test of School Experience I.

Abstract

The basic aim of this research is to find out self-efficacy-sufficiency levels of the music teacher candidates. It is also examined if SES levels differ in terms of some demographic variables. The sample group consists of 30 apprentices in Marmara University Atatürk Education Faculty Music Teacher School in 2007-2008. The data is obtained by using the Self- Efficacy-Sufficiency (SES) which Sherer and his friends developed in 1982. To analyze data, the tests of "Kruskal W.H" and "Mann W.U" within the 13.0 version of SPSS are used. It is clear that there are significant differences between some of the demographic results and SES scale levels.

Key Words

Music Teacher Candidates, School Experience, Self- Efficacy-Sufficiency

Giriş

Öz yeterlik bireyin olası durumlar ile başa çıkabilmek için gerekli olan eylemleri ne kadar iyi yapabildiklerine ilişkin inançları olarak tanımlanır. Öz yeterlik inancının bireyin doğru ya da yanlış etkinlikler yapma davranışını etkilediğini, aynı zamanda bireyin bir sorun ile karşılaştığında sorunu çözmek için ne kadar çaba harcayacağı ve ne kadar ısrarcı olacağını belirtisi olduğunu da vurgulamaktadır (Alabay, 2006).

Öz etkililik-yeterlilik (ÖEY) kavramı ilk kez Albert Bandura tarafından 1977 yılında, "Bilişsel Davranış Değişimi" kapsamında ileri sürülmüştür. Güçlü bir bireysel yeterlilik duygusunun daha sağlıklı olma, daha yüksek başarı ve daha yeterli sosyal bütünleşme ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu kavram okul başarısı, emosyonel bozukluklar, mental ve fiziksel sağlık, kariyer seçimi ve sosyopolitik değişim gibi pek çok farklı alanda kullanılabilir (Schwarzer ve Fuchs, 1995; Andrew ve Vialle, 1998).

Öz yeterlik inançlarının dört temel kaynağı olduğunu belirtilmektedir. Bunlar tam ve doğru deneyimler, sosyal modeller tarafından sağlanan dolaylı yaşıntılar, sözel ikna ve bireyin fiziksel ve duygusal durumudur. Bu

kaynaklardan en etkili olanı bireyin bizzat yaşadığı deneyimlerdir. Öz yeterlik inançları insanların kendileri için belirledikleri amaçları, bu amaçlara ulaşmak için ne kadar çaba harcayacaklarını, amaçlarına ulaşmak için karşılaştıkları güçlüklerle ne kadar süre yüz yüze kalabileceklerini ve başarısızlık karşısındaki tepkilerini etkilemektedir (Bıkmaz,2004).

Öz etkililik-yeterlik (ÖEY), esasen duruma özel inanç ve algı olarak kavramlaşmıştır. Bununla birlikte, bireyin genel ÖEY algısı duruma özel beklentisine de katkıda bulunur. Birey ÖEY algılarını bir başkasına aktarabilir (Akt. Keskin ve Orgun, 2006).

Bandura'ya göre (1982) öz yeterlik algısı; verilen bir işi/görevi etkileyen bireysel yeterlilik ile ilgili inançları kapsar. Öz yeterlik algısıyla sonuç beklentileri her zaman birbiriyle örtüşmeyebilir. İnsanların öz yeterlik algıları yüksek ancak sonuç beklentileri olumsuz olabilir. Öz yeterlik algılarının düşük olmasına rağmen sonuç beklentilerinin olumlu olduğu durumlar da olabilir (Çoşgun ve Ilgar, 2004).

ÖEY algısı yüksek olan bireyler daha zorlu işleri yapmayı seçerler ve bu amaçlarına ulaşmak için kendilerini yönlendirirler. Eylemler önce düşünce planında şekillenir ve insanlar ÖEY düzeylerine göre iyimser ya da kötümser senaryolar kurarlar. Eyleme başlanıldığında, ÖEY algısı yüksek olanlar daha çok çaba harcarlar ve bunu ÖEY algısı düşük olanlardan daha fazla sürdürürler. Bir engelleme ile karşılaşıldığında ise, ÖEY algısı yüksek olan bireyler kendilerini çabucak toparlayıp hedeflerine ulaşmak için mücadeleyi sürdürürler. Sonuç olarak öz etkililik ve yeterlilik algısı bireyin stresle başa çıkma kapasitesinin bir yansımasıdır (Keskin ve Orgun, 2006).

Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği yeterlikleri yerine getirmeleri, onların iyi eğitim almaları bir yana, bu öğretmenlik görevini ve gereken sorumluluklarını yerine getirebileceklerine olan inançları ile doğrudan ilişkilidir (Yılmaz, Köseoğlu, Gerçek ve Soran, 2004). Öğretim ortamında başarının temel unsurlarından biri yeterlik inancıdır. Öğretmenin öz-yeterlik inancı, öğretimin niteliğini, kullanılan yöntem ve teknikleri, öğrencinin öğrenmeye katılımını ve öğrencinin öğretilenleri anlamasını etkilemekte, bu da öğrencilerin başarı durumlarını belirlemektedir. Bu nedenle iyi yetişmiş öğretmen adaylarının her şeyden önce yüksek öz-yeterlik inancına sahip olmaları beklenmektedir (Üredi ve Üredi, 2005).

Öz-yeterliği yüksek ve düşük olan öğretmenler arasında sınıf düzeni, yeni yöntemler kullanma, öğretim ve öğrenme zorluğu çeken öğrencilere dönütler gibi konularda davranış farklılıklarının olduğu ve bunun da öğrenci motivasyonu ve başarısını etkilediği ortaya çıkmıştır. Etkin öğretimle öğrenmenin etkilenebileceğine inanan ve öğretme yeteneklerine güvenen öğretmenlerin, uzun süre sebat edeceği ve farklı dönütler vereceği belirtilmektedir (Akt. Alabay, 2006).

Öğretmen eğitiminde uygulamalı çalışmaların önemi her geçen gün artmaktadır. Öğretmen adaylarına yeterince uygulamalı çalışma yapmaları sağlandığında öz-yeterlik algılarında bir artma meydana geleceği, böylece alanda çalışanların kendilerine daha çok güvenecekleri ve kendilerini daha yeterli algılayacakları görülmektedir (Çoşgun ve Ilgar, 2004).

Bu konu ile ilgili literatür araştırması aşamasında, konunun daha çok sağlık çalışanları ve tıp alanı üzerinde yapılan çalışmalarda incelendiği

görülmüştür. Özellikle eğitim ve öğretmen yetiştirme alanlarında yapılan çalışmalarda bu konunun eksikliği göz önünde bulundurularak, belirtilen bu özelliğin, öğretmenlik eğitimi alan her öğretmen adayında incelenmesi gerektiği düşünülmüştür.

Bu bakış açısı ile yapılan çalışmada, Okul Deneyimi I (Staj) uygulamasına katılan müzik öğretmeni adaylarının öz-etkililik-yeterlik (ÖEY) düzeyleri incelenmiş, ÖEY’ den alınan puanların farklı değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği üzerinde durulmuş, farklar analiz edilmeye çalışılmıştır.

1. Bu amaç doğrultusunda, Okul Deneyimi I uygulamasına katılan Müzik Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin ÖEY puanları;

(a) Cinsiyet,

(b) Yaş,

(c) Mezun olunan lise türü

(d) Öğretmen olmayı isteme

(e) Bölüm tercihinden memnuniyet durumlarına göre farklılaşmakta mıdır? Şeklinde sorulan sorulara cevaplar aranmıştır.

Yöntem

Bu araştırma, Marmara Üniversitesi GSEB Müzik Eğitimi Anabilim Dalı’nda öğrenim görmekte olup, Okul Deneyimi I uygulamasına katılan öğretmen adaylarının öz yeterlilik-etkililik düzeylerinin saptanması amacı ile yapılmış, betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın verileri Ocak 2008 tarihinde toplanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Marmara Üniversitesi GSEB Müzik Eğitimi Anabilim Dalı’nda 2007–2008 eğitim öğretim yılında öğrenim gören toplam 30 müzik öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Tesadüfi (random) örnekleme yolu ile seçilen gruptaki büyük çoğunluğu ise; bayan (N=20), 18-22 yaş arası (N=23) ve Güzel Sanatlar Lise’lerinden (N=18) mezun olan son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Ayrıca çalışma grubunun tamamı 2007-2008 eğitim öğretim yılının güz döneminde, Okul Deneyimi I uygulamasına katılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmadaki verileri toplamak için araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ve Sherer ve arkadaşları tarafından 1982 yılında geliştirilen “Öz yeterlilik-etkililik-ÖEYÖ” ölçeği kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Demografik özelliklerle ilgili bilgi toplamak üzere araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Bu formda, araştırmaya katılan müzik öğretmeni adaylarının kişisel özellikleri hakkında bilgi toplamak amacıyla toplam 10 soru hazırlanmıştır. Araştırmada, amaçlara uygun olarak seçilen sorular kullanılmıştır.

Öz Etkililik-Yeterlilik Ölçeği (ÖEYÖ)- The Self efficacy scale: Sherer ve arkadaşları (1982) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe formunun güvenilirlik ve geçerliliği 1999 yılında Gözümlü ve Aksayan tarafından yapılmış ve Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.81, test-tekrar test güvenilirliği 0.92 olarak bulunmuştur (Gözümlü ve Aksayan, 1999).

Ölçek herhangi bir özgül alana özgü olmayan, genel ÖEY algısını ölçmektedir. Yirmi üç ifadeden oluşan 5’li Likert tipi ölçekten en az 23, en çok

115 puan alınabilmektedir. Ölçekte, her bir madde için 1-beni hiç tanımlamıyor, 2-beni biraz tanımlıyor, 3-kararsızım, 4-beni iyi tanımlıyor, 5-beni çok iyi tanımlıyor, seçeneklerinden birisinin işaretlenmesi istenmekte, her madde için verilen puan esas alınmaktadır. Ancak 2., 4., 5., 6., 7., 10., 11., 12., 14., 16., 17., 18., 20., 22. maddeler ters yönde puanlanır. Alınan toplam puanın yüksek olması, genel ÖEY algısının yüksek olduğunu gösterir.14 Ölçeğin dört alt faktörü vardır: 1. Davranışa başlama: 2., 11., 12., 14., 17., 18., 20., 22. maddeleri; 2. Davranışı sürdürme: 4., 5., 6., 7., 10., 16., 19. maddeleri; 3. Davranışı tamamlama: 3., 8., 9., 15., 23. maddeleri; 4. Engellerle mücadele: 1.,13., 21. maddeleri içermektedir (Keskin ve Orgun, 2006).

Ölçeğin dört alt faktörü vardır; 1. Davranışa başlama:2,11,12,14,17,18,20,22. maddeyi, 2. Davranışı sürdürme: 4,5,6,7,10,16,19. maddeyi, 3. Davranışı tamamlama: 3,8,9,15,23. maddeyi, 4. Engellerle mücadele: 1,13,21. maddeyi içermektedir (Yiğitbaş ve Yetkin, 2003).

Verilerin Analizi

Araştırma verileri birkaç aşamada toplanmıştır. Önce araştırmanın amaçlarına uygun olarak belirtilen ilişkiyel çözümlenmeler gerçekleştirilmiştir. Verilerin istatistiksel çözümlenmeleri, bilgisayar ortamında SPSS paket programının 13.0 versiyonu ile sınıanmıştır (manidarlık. 05 ve. 01 olarak sınıanmıştır). Daha sonra örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin Öz etkililik-yeterlilik ölçeğinden aldıkları genel puanlarının bazı değişkenlere göre fark edip etmediği belirlenirken, gruplar içerisinde normal dağılım özelliği göstermeyen (n<30) gruplar için non-parametrik teknikler (Kruskal Wallis-H ve M. W. U) kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuçlar

Tablo 1. Müzik Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Öz-Etkililik-Yeterlik Ölçeğinden (ÖEYÖ) Aldıkları Toplam Ve Alt Grup Puan Ortalamaları (N=30)

ÖEY ve Alt Grupları	Mad.Sayı	Puan aralığı	Min.	Mak.	x	ss
Davranışa Başlama (DB)	8	8-40	2.18	3.73	3.14	.362
Davranışı Sürdürme (DS)	7	7-35	2.62	3.76	3.34	.257
Davranışı Tamamlama (DT)	5	5-25	2.28	3.73	3.16	.397
Engellerle Mücadele (EM)	3	3-15	2.67	3.72	3.33	.259
TOPLAM (ÖEY)	23	23-115	2.54	3.82	3.28	.324

Tablo 1’de öğrencilerin ÖEY ölçeğinden aldıkları alt puanlar görülmektedir. Tablodaki minimum değerleri ortalamalar içindeki en düşük değerken, maksimum değerleri ortalamalar içindeki en yüksek değerdir. Buna göre Okul Deneyimi I uygulamasına katılan öğrencilerin toplam ölçek puan ortalamaları açısından büyük farklar görülmemektedir.

Alt problem ile ilgili bulgular: Okul Deneyimi I uygulamasına katılan, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı son sınıf öğrencilerinin ÖEYÖ puanları; (a) Cinsiyet, (b) Yaş, (c) Mezun olunan lise türü, (d) Öğretmen olmayı isteme, (e) Bölüm tercihinden memnuniyet durumlarına göre farklılaşmakta mıdır? şeklinde sorulara verilen cevaplar doğrultusunda, araştırmanın 1. alt problemi ile ilgili bulgular ve sonuçlar aşağıda tablolaştırılarak açıklanmıştır:

Tablo 2. Öğrencilerin ÖEYÖ genel puanlarının “Cinsiyet” ve “Yaş” değişkenleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Mann W. U Testi sonuçları (N=30)

Cinsiyet	n	x	ss	MWU	p
Bayan	20	2.62	.249	656.000	.017*
Erkek	10	2.29	.353		
Yaş	n	x	ss	MWU	p
18-22	23	2.54	.294	814.000	.067*
23+	7	2.75	.284		

*p<.05

Araştırmada elde edilen bu veriler parametrik şartları yerine getiremediğinden, belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann W. U testi uygulanmıştır. Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet ve yaşlarına göre genel ölçek değerlerine bakıldığında; istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır (p<0,05). Aritmetik ortalamalara bakıldığında ise, bayan öğrencilerin genel ölçek değerleri, erkek öğrencilerden (sırası ile x=2.62 ve x=2.29), 23 yaş ve üstü öğrencilerin puanları ise 18-22 yaş arasındaki öğrencilerden (sırası ile x=2.75 ve x=2.54) anlamlı derecede yüksektir. Bu bilgiler doğrultusunda ÖEY puan ortalamaları üzerinde cinsiyet ve yaş değişkenlerinin önemli bir etkisi olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin ÖEY genel puanlarının çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H Sonuçları (N=30)

Mezun olunan lise	n	x	ss	KW	Sd	p
G.S.L	18	2.23	.185	2.157	1	.027*
Normal	7	2.18	.338			
Diğer	5	2.11	.245			
Öğretmen olm.isteme	n	x	ss	KW	Sd	p
Kısmen	6	2.28	.233	3.741	3	.491
Oldukça	19	2.13	.292			
Tamamen	5	2.16	.267			
Bölüm ter. Memn.	n	x	ss	KW	Sd	p
Biraz	5	2.19	.345	6.023	2	.218
Kısmen	9	2.018	.244			
Oldukça	10	2.246	.176			
Tamamen	6	1.787	.239			

*p<.05

Tablo 3’de, belirlenen anlamlı farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere nonparametrik bir teknik olan Kruskal Wallis H analizi kullanılmıştır.

Tablo 3’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan öğrencilerin ÖEY genel puanlarının, çeşitli değişkenlere göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen analiz sonucunda; “öğretmen olmayı isteme ve bölüm tercihindan duyulan memnuniyet” durumları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmazken (p>.05), “mezun olunan lise türü” değişkenine göre grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (p<.05). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney U uygulanmıştır. Analizlerin

sonucunda, araştırmaya katılanların “mezun olunan lise” durumunda söz konusu farklılığın “Güzel Sanatlar” ile “Normal” lise şıklarını işaretleyen gruplar arasında, Güzel Sanatlar Liselerinden mezun olan öğrenci grubunun lehine gerçekleştiği belirlenmiştir.

Tartışma

Williams ve Koob’un (2002) birlikte yaptığı bir çalışmada; sosyal hizmet öğrencilerinin sınıftaki derslerini tamamladıktan sonra alan uygulamasına başlayan öğrencilerin algılanan öz-etkililik düzeyinde önemli bir yükselme olduğu belirtilmiştir. Yiğitbaş ve Yetkin (2003), öğrencilerin uygulamalı derslerin teorik eğitimini tamamladıktan sonra, daha donanımlı bir şekilde uygulama alanına çıkarılırlarsa, ÖEY durumlarının olumlu bir şekilde gelişebileceğini ileri sürmüşlerdir. Aynı durumun, eldeki araştırmanın çalışma grubunu oluşturan ve son sınıfta öğretmenlik uygulaması (Okul Deneyimi) alan, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı öğrencileri için de geçerli olabileceği varsayılabilir.

Yapılan araştırmanın sonucunda, araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet ve yaşları ile genel ölçek değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmış, bayan öğrencilerin genel ölçek değerlerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Eldeki araştırma bulgusunun aksine, Çoşgun ve Ilgar (2004) yaptıkları deneysel çalışmada, rehberlik ve psikolojik danışma deneyimi etkinliklerine katılma durumuna göre kız ve erkek öğrencilerin öz yeterlilik algılarının değişmediğini saptamışlardır. Keskin ve Orgun’un yaptığı diğer bir çalışmada da, öğrencilerin cinsiyetleri ile ÖEY ölçeğinden aldıkları toplam ve tüm alt ölçeklerinin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Tiller’de 2005 yılında öğrenciler üzerinde yaptığı bir araştırmada, cinsiyetin öz etkililik düzeyine önemli bir etki yaratmadığını belirlemiştir. Bu yüzden eldeki bu sonucun, çalışma grubunun özelliklerine bağlı olduğu ve sadece müzik öğretmeni adayları ile genelleme yapılmaması gerektiği düşünülmektedir.

Araştırmada, öğrencilerin yaş gruplarına göre ÖEY ölçeğinden alınan puanlar değerlendirilmiş, 23 yaş ve üstü öğrencilerin ÖEY puanlarının, 18-22 yaş arasındaki öğrencilerden anlamlı derecede yüksek olduğu saptanmıştır. Keskin ve Orgun (2006) yaptıkları çalışmalarında, öğrencilerin yaş gruplarına göre ÖEY ölçeğinden aldıkları puanlar değerlendirilmiş, yaş ilerledikçe ÖEY’nin davranışı başlatma alt boyutundan daha yüksek puanların alındığı gözlemlenmişlerdir. Aksayan ve Gözüm’ e göre (1998), ilerleyen yaşla birlikte kişi, yaşamında daha fazla deneyim kazanmaktadır. Öz etkililik birikiminin en önemli kaynağı olarak da, bireyin istenen/gerekli davranışı göstermedeki önceki başarılı deneyimleri kabul edilmektedir. Bu nedenle yaşla birlikte öz etkililik düzeyinin artması beklenen bir sonuçtur. Eldeki veri bu düşüncüyü destekler nitelikte olup, diğer çalışmalarla da tutarlılık göstermektedir.

Araştırmada elde edilen son anlamlı farklılık, “Mezun olunan lise türü” değişkeni açısından olmuştur. Burada belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan analizlerin sonucunda, araştırmaya katılanların “mezun olunan lise” durumundaki söz konusu farklılığın “Güzel Sanatlar” ile “Normal” liselerden mezun olan öğrenciler arasında, Güzel Sanatlar liselerinden mezun olan öğrenci grubunun lehine gerçekleştiği saptanmıştır. Bunun sebebi olarak, Güzel Sanatlar Lise’lerinde eğitim olarak

gelen öğrencilerin müzik alanındaki bilgi, tecrübe ve deneyimlerinin normal lise mezunlarından daha fazla olması gösterilebilir.

Eğitim fakültelerinde farklı başlıklarda öğretmenlik uygulaması veya okul deneyimi gibi adlarla lisans programlarına konan etkinliklerin verimlilik açısından analiz edilerek değerlendirilmesi konusuna dikkat çekmek amacı ile yapılan bu çalışmanın, sanat eğitiminin her alanında eğitim veren kurum, eğitimci ve araştırmacılarına örnek olması beklenmektedir.

Öneriler

- Araştırmada elde edilen bulgular ve sonuçları doğrultusunda;
- Müzik Öğretmenliği Okul Deneyimi I ve II uygulamalarının, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki etkililiğinin daha geniş örneklem grupları üzerinde ve özellikle deneysel olarak yapılacak çalışmalarla araştırılması,
 - Müzik eğitimi alanında çalışan öğretmenlerin öz-yeterlik algı ve düzeylerinin incelenmesi ve yetersizlikleri gidermeye yönelik hizmetiçi eğitim çalışmalarının düzenlenmesi,
 - Eğitim fakültelerinde görev yapan öğretim elemanlarının, öğrencilerin olumlu yönlerini takdir etme, basitten karmaşığa doğru bir yol izleme, ÖEY algısını geliştirici bir tutum sergileme ve problem çözme gibi stratejileri kullanarak öğrencilerin ÖEY düzeyinin geliştirilmesine katkıda bulunmaları önerilebilir.

Kaynakça

- AKSAYAN, S. ve S. Gözüm. (1998). “Olumlu Sağlık Davranışlarının Başlatılması ve Sürdürülmesinde Öz etkililik Algısının Önemi”, **Cumhuriyet Üniversitesi HYO Dergisi**, 2: 35-42.
- ALABAY, E. (2006). “İlköğretim Okulöncesi Öğretmen Adaylarının Fen İle İlgili Öz-Yeterlilik İnanç Düzeylerinin İncelenmesi”, **Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Edu 7, Cilt:2, Sayı:1.
- ANDREW, S. ve W. Vialle. (1998). “Nursing Students Self Efficacy, Self Regulated Learning and Academic Performance in Science”, **Nursing Times**, 76:427-435.
- BANDURA, A. (1982). “Self-efficacy Mechanism in Human Agency”, **American Psychologist**, 37 (2), 122-147.
- BIKMAZ, F.(2004). “Sınıf Öğretmenlerinin Fen Öğretiminde Öz-yeterlilik İnanç Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”, **Milli Eğitim Dergisi**, sayı 161.
- COŞGUN, S. ve Z. Ilgar. (2004). “Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Deneyimi Çalışmalarının Adayların Öz-yeterlilik Algularına Etkisi”, **XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı**, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.
- GÖZÜM, S. ve S. Aksayan. (1999). “Öz-Etkililik Yeterlilik Ölçeğinin Türkçe Formunun Güvenirlik ve Geçerliliği”, **Atatürk Üniversitesi HYO Dergisi**, 2, 21-34.
- KESKİN, G. ve F. Orgun. (2006). “Öğrencilerin Öz Etkililik-Yeterlilik Düzeyleri ile Başa Çıkma Stratejilerinin İncelenmesi”, **Anatolian Journal of Psychiatry**, 7:92-99

- SCHWARZER, R. ve R. Fuchs. (1995). **Changing Risk Behaviors and Adopting Health Behaviors: The Role of Self-Efficacy Beliefs**, A Bandura (ed), Self-Efficacy in Changing Societies, New York: Cambridge University Pres, s.259-288.
- SHERER, M., J.Maddux, B. Mercandante, S. Prenticedunn, B. Jacobs, ve R. Rogers. (1982). "The Self-Efficacy Scale: Construction and Validation", **Psychol Rep.**, 51: 663-671.
- ÜREDİ, I. ve L. Üredi. (2005). "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Cinsiyetlerine, Buldukları Sınıflara ve Başarı Düzeylerine Göre Fen Öğretimine İlişkin Öz-Yeterlilik İnançlarının Karşılaştırılması", **Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi dergisi**, Edu 7, Sayı 2.
- WILLIAMS, N.R ve J.J. Koob. (2002). Increasing Perceived Self-Efficacy in Social Work Students Through Service Learning., sswr.org/papers2002/129.htm - 4k
- YILMAZ, M., P Köseoğlu, C. Gerçek ve H. Soran. (2004). "Öğretmen Öz-Yeterlilik İnançları", **Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi**, sayı 58.
- YİĞİTBAŞ, Ç. ve A. Yetkin. (2003). "Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Öz-Etkililik-Yeterlilik Düzeyinin Değerlendirilmesi", **C. Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi**, 7 (1).